

Пташина пісня

Ганс Крістіан Андерсен

Переклад Михайла Старицького

Сидів собі бідолашний в'язень у міцній темниці та тісній, у великому венгерському місті.

Закували його в кайдани та й кинули в неволю. В темниці було вогко, холодно й сумно. Замість ліжка кинули йому мокру соломку; замість обіду — хліб та воду носили; а він — блідий, хворий, сумний — сидів там не день і не два, а довгі роки. Вряди-годи сонечко зазирало до нього в маненьке віконце, а свіже повітря й не подихало. Думав він журную думу о своїй кривді, о дрібненькі дітки; думав він, що, може, давно вже забули його всі, лічачи мерлим!

"Що то робиться на світі, в ріднім краю?" — думає.

Підійшов він до вікна. Був чудовий літній вечір: сонце заходило за ліс, купало верхів'я його червоними хвилями; люди йшли й їхали по вулицях. Башта була така висока, що люди згори здавалися манюсінками.

Крикнув їм в'язень, та ніхто не почув його. А в синьому небі мріли птиці; проти вікна тихо линув орел.

— Орле, орле! — крикнув йому в'язень. — Сядь на віконце до мене та розкажи, що діється на землі, заспівай мені пісню!

— Ні! — одрікає орел. — Вікно твоє дуже маненьке: мені ніде сісти. Не розкажу я тобі, що діється на землі, бо я рідко спускаюсь на неї: на височезних скелях та старезних дубах кладу я кубла геть-геть од лихих людей, щоб їх не зруйнували. Не про тебе[33] моя пісня, бо й на землі я не співаю ніколи. Я піднімаюсь високо — і мої пісні слуха тільки сонце довічне.

І подужим[34] помахом своїх широких крил піднявся орел погордо до неба та й зник із очей.

— Лебеде, лебеде! Розкажи мені, що діється на землі, заспівай мені пісню!

— Ні! — одповів лебідь. — Не розкажу я тобі, що діється на землі: я плаваю завжди по воді між очеретами зеленими, гнучкими. Коли ранесенько-рано зачервоніє вода, я голосно вітаю зорю — "на добридень!". Не про тебе моя пісня: я заспіваю її, як умирати стану.

І лебідь полинув у повітря, посвічуючи своїми білими крилами.

— Горобчики-голубчики! Сядьте на віконце, розкажіть, що робиться на землі, заспівайте пісню!

— Цвірінь, цвірінь! Не маємо коли: нам ще треба позбирати зерно, що мірошник, певне, розсипав.

Коли це — разом — пурхнула пташка сіренька, покрутилась перед віконцем та й сіла на залізного прута.

— Добридень, соловейку! Спасибі тобі, пташко-голубко, що привітала мене;

розкажи ж, що робиться на землі, заспівай мені пісню!

— Добре! Я розкажу тобі, що робиться на землі, я заспіваю тобі пісню! — почав соловейко.

І хвилю голос полинув.

Умився дрібними сльозами з радощів в'язень бездольний, упав на соломі, та все плаче, та все слуха...

— Вчора рано-пораненьку, — защебетав соловейко, — було так гарно та здорово; я перелетів до твоєї хати, сів на зеленій ліщині перед віконцем, сів та й почав щебетати. Дитинка твоя спала у колисці; розплющила ясні свої оченята: "Де тато, де тато?" — питає та слуха моєї пісні. Твої кривні плачуть, згадуючи тебе, вони тебе щиро кохають і жадають побачити в вічі.

Не журись та на Бога дивись: він бачить твою безневинність! Лихі люди звільнять тебе, і знов ти вийдеш на землю, на світ, на свіже повітря. Будуть пеститись до тебе ще твої діти, цілуючи й милуючи тата. Настане тихий літній вечір, холодок під вишнями ляже, засяють шибки у вікнах від сонця, і сядеш ти на ганку — розказувати дітям про свої муки минулі, навчати їх, щоб, як виростуть, лихим людям не потурали: тільки не лютим серцем, а тихим словом та молитвою до Бога за увесь люд, — щоб любили всі один одного, як брат брата!

І діти твої послухають тебе, як виростуть; побачиш ти їх добрими й чесними, побачиш, як вони стануть до помочі бідним!

Ти будеш жити довго-довго; твій вус посивіє, але серце буде радісно стукати. Коли ж умреш ти, то всі по тобі заплачуть, помоляться і в ясний, сонячний день понесуть на цвинтар зелений; посадять рожевий кущ на твоїй могилі, а я буду прилітати на неї та щебетати раненько!

Примітки

33

Про тебе — для тебе.

34

Подужий — сильний.